

DERINIMO PAŽYMA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PRANEŠĖJŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. XIII-804 PAKEITIMO IR PAPILDYMO PRIEDU ĮSTATYMO
PAKEITIMO PROJEKTO

Eil. Nr.	Pastabos ir pasiūlymai	Argumentai, kodėl neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies į suinteresuotos institucijos pastabas ir pasiūlymus
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupė 2021 m. gegužės 26 d. pažyma Nr. NV-1140		
1.	<p>2. Svarstyтина ar pakankamai ir nuosekliai reglamentuotas Projekte anoniminių asmenų atliekamas informacijos apie pažeidimą pateikimas.</p> <p>Projekto 3 straipsnio 6 dalies nuostata (kuri teigia, kad jei informaciją apie pažeidimą pateikiantis asmuo tokio pobūdžio informaciją pateikė anonimiškai, Projekte nustatytos apsaugos, skatinimo ir pagalbos priemonės jam taikomos tais atvejais, kai jo tapatybė buvo atskleista ir būtina jį apsaugoti nuo neigiamo poveikio) suponuoja, kad anoniminių informacijos pateikimas vadovaujantis PAĮ turėtų būti įmanomas, tačiau niekaip detalčiau tai Projekte nėra reglamentuota. Atvirksčiai, pvz. Projekto 4 straipsnio 8 dalies 4 punktą nustato reikalavimą, kad teikdamas informaciją apie pažeidimą ar pranešimą, informaciją apie pažeidimą pateikiantis asmuo turi nurodyti savo vardą, pavardę, asmens kodą arba gimimo datą, kontaktinius duomenis – tai yra <i>de facto</i> neleidžia teikti informacijos anonimiškai.</p> <p>Šiame kontekste pabrėžtina tai, kad pats aptariamasis įstatymas yra skirtas apsaugoti asmenis teikiančius informaciją apie pažeidimus, kas savo ruožtu reiškia, kad tokia apsauga jiems reikalinga būtent dėl to, kad toks informacijos apie pažeidimus pateikimas yra susijęs su įvairaus pobūdžio (profesine, finansine, kartais net ir fizine) rizika tokiems asmenims. Pagal Projekto 2 straipsnio 8 dalį, 6 straipsnio 2 ir 3 dalis asmuo pateikęs informaciją apie pažeidimą gali būti pripažintas pranešėju, bet gali būti ir nepripažintas juo. Dėl to (kaip <i>inter alia</i> rodo užsienio patirtis) gali susidaryti situacija, kai asmuo, stengdamasis minimizuoti sau kylančias rizikas, bet pranešti apie pažeidimą, pirmiausia informaciją pateikia anonimiškai, o tik paskui, atsižvelgęs į konkrečias aplinkybes, informuoja apie (paviešina) savo tapatybę.</p> <p>Įvertinus tai kas išdėstyta, svarstytiinas poreikis papildyti Projektą nuostatomis detaliau reglamentuojančiomis anoniminių informacijos pateikimą bei tokių asmenų statusą.</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Pranešėjų apsaugos įstatymo Nr. XIII-804 pakeitimo ir papildymo priedu įstatymo projektu (toliau – įstatymo projektas) siekiama įgyvendinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos (toliau – Direktyva (ES) 2019/1937) nuostatas. Direktyvos (ES) 2019/1937 6 straipsnio 2 ir 3 dalys numato pasirinkimo teisę valstybėms narėms dėl anoniminių pranešimų instituto įgyvendinimo: „<...> direktyva nedaromas poveikis valstybių narių įgaliojimams nuspręsti, ar privačiojo arba viešojo sektoriaus juridiniai subjektai ir kompetentingos institucijos turi priimti anoniminius pranešimus apie pažeidimus ir imtis dėl jų tolesnių veiksmų“ bei nustato, jog „Asmenys, kurie pranešė arba viešai atskleidė informaciją apie pažeidimus anonimiškai, bet vėliau buvo identifikuoti ir nukentėjo nuo atsakomųjų veiksmų, vis tiek atitinka apsaugos teikimo reikalavimus, nustatytus VI skyriuje, jei tie asmenys atitinka 1 dalyje išdėstytas sąlygas“.</p> <p>Šiuo metu galiojantis Pranešėjų apsaugos įstatymo reglamentavimas pilnai įgyvendina Direktyvoje (ES) 2019/1937 nustatytus reikalavimus, kadangi numato galimybę anonimiškai informaciją apie pažeidimą teikti vidiniu kanalu, tačiau asmeniui, kuris teikia informaciją anonimiškai, apsaugos, skatinimo ir pagalbos priemonės gali būti taikomos tik tais atvejais, kai jo tapatybė buvo atskleista ir būtina jį apsaugoti nuo neigiamo poveikio. Kaip minima Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupės 2021 m. gegužės 26 d. pažymoje Nr. NV-1140, aptariamasis Pranešėjų apsaugos įstatymas yra skirtas apsaugoti asmenis teikiančius informaciją apie pažeidimus, todėl kol nėra asmens tapatybė atskleista, nurodytos priemonės negali būti taikomos.</p> <p>Svarbu paminėti, kad apsauga nuo neigiamo poveikio priemonių</p>

pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą taikoma tiek informacija apie pažeidimus pateikusiems asmenims vidiniu kanalu, tiek asmenims, kuriems kompetentingos institucijos sprendimu suteikiamas pranešėjo statusas.

Pažymėtina, kad remiantis Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros (nurodyta kaip kompetentinga institucija Pranešėjų apsaugos įstatyme) pateikta informacija, nuo Pranešėjų apsaugos įstatymo įsigaliojimo dienos, ji nėra gavusi anoniminių pranešimų pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą. Anoniminiai pranešimai yra nagrinėjami bendra tvarka pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymą, kadangi nėra galimybės nustatyti informaciją apie pažeidimą pateikiančio asmens santykį su įstaiga, taip pat nėra galimybės taikyti Pranešėjų apsaugos įstatyme numatytas garantijas.

Kadangi teisiniam reguliavimui yra keliami glaustumo bei nedviprasmiškumo reikalavimai, projekto rengėjai, perkeldami Direktyvos (ES) 2019/1937 nuostatas, visų pirma, stengiasi užtikrinti, kad įstatymo projekto tekstas būtų suprantamas, glaustas. Todėl anoniminis pranešimas bus plėtojamas ne Įstatymo projekte, o Generalinio prokuroro 2018-06-25 įsakymu patvirtintame pranešimų apie pažeidimus įstaigose pateikimo Lietuvos Respublikos prokuratūrai tvarkos apraše.